

Kosztza József (1861-1949)

Falusi ház kerttel

Olaj, vászon, 52,5x66 cm
Jelezve jobbra lent: Koszta J.

Kiállítva:

- Koszta József festőművész, Szentgyörgyi István szobrászművész és Urumoff Péter festőművész kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1937. január, katalógus: 31.

Reprodukálva:

- Lázár Béla: Koszta József művészete. Magyar művészet, 1937. 81.

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 13 091 EUR

A külön...

Legendás alaknak számított Koszta József a főváros zsidó művészvilágában. Állandó tagja egyetlen művész-társaságnak sem volt. Időről-időre megjelent, hóna alatt egy pár kisebb-nagyobb képpel, körülnézett, mi történik a műtermekben, aztán újra eltűnt München, Párizs, Róma múzeumai, vagy Cibakháza, Abony, Szolnok és Szentestanyai közt. A nagyritkán a Fészekben is megforduló mesterre így emlékezett vissza a klub egyik nagy krónikása, Herman Lipót: „Koszta József láttára, ahogy eredeti alakja a kávéházban vagy klubban nagyritkán felmerül, – mindig az öltött eszünkbe, hogy a Góbi-sivatagról jött s éppen csak kedvünkért öltözködött át. Kis ősmagyar, bár erősen mongol vagy kínai arcvonásokkal (ki ennek a megmondhatója?), mégis magyar beszédű, amibe azonban szívesen kever német szavakat.”

Koszta még a tízes évek végén Kemény Simonnak a következőket nyilatkozta frissen egy festett önarcképe mellett: „Olyan felindulásban dolgozom, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány előtt!” Koszta igazi szangvinikus alkat volt. Állítólag amikor a Múcsarnok egy sötét sarkában „elakasztva” találta a saját képét, bicskát húzott elő, kimetszette a vásznat, és szó nélkül hazavitte. A kutyáit mindig ráuszította a hívatlan vendégre. Ha „véletlenül” nem állt meg a vonat a tanyájánál, hát inkább kiugrott belőle. Hörszög volt a művészvilágbeli csúfneve.

...aki népszerű

Koszta első, az Ernst Múzeumban megrendezett önálló kiállításával valósággal berobbant a köztudatba. Lázár Béla a festőt szolnoki műtermében „felfedező” művészeti író így emlékszik vissza a kiállítás előkészületeire. „Még mielőtt idegen szem látta volna, az Ernst Múzeum bennfenteseit értesítet-

tem a készülő nagy eseményről: megjelenik egy új magyar mester, egy telivér magyar festő, nemcsak tárgyával, de temperamentumával is mindent elsodró erőben. Az első vevői voltak Szinyei Merse Pál, Petrovics Elek, Nemes Marcell, Dr. Hatvany Ferenc, gróf Andrássy Gyula, s Beckői Biró Henrik.”

A kiállításról elismerően emlékeznek meg a lapok is. Kiemelve, hogy Koszta piktúrájának sikerét képeinek elementáris erejében, eredeti magyaros ízében rejlik – melyet talán azóta sem sikerült egyetlen pályatársának megközelítenie. Különc, „idegen” megjelenése ellenére kiállításai később is átütő sikert arattak. Az 1920-es években a Szinyei Társaság tiszteletbeli tagjává választotta és az évtized végétől kezdve rangos, külföldi kiállításokon képviselte hazáját.

Koszta ars poétikája

Honnét meríti Koszta utánozhatatlan koloritját, tüzes, izzó szíkontrasztjainak erejét? A művész szerint az intuíció csak a lélek mélyében, nagy indulatáramlásban, lelki felhevültségben foghat meg. Csak ilyen „érzés-viharban” lesz a benyomásból kép. Minél mélyebb a lelket megrázó élmény, minél gazdagabb a formaátélés, annál tisztább és eredetibb az intuíció, mely a művész képzeletében felbukkan. „A piktör, aki nem a természetben, mélyen a földben gyökeredzik, az nem az igazi. Annak a fantáziája csak agyaglábakon jár! A kiagyalt kép sohasem lehet jó. Technikailag talán érdekes, de nincs igazi súlya.” Festészete eredeti, színes, egyéni és magyaros. Képei láttán Dosztojevszkij azon szavai juthatnak eszünkbe, mely szerint nemzeti művészet csakis valamely nagy alkotó őszinte életművéből fakadhat.

Kaszás Gábor

